

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ (του Γιάννη Ζήση)

(Μέρος 3ο του δοκιμίου «Η πρόσληψη του Πνεύματος της Ειρήνης»)

Είμαστε μόνον στην αρχή μιας παιδείας ειρήνης και, ίσως, η πιο πραγματική περίοδος ειρήνης, που θα μπορούσε κάποτε να ξεκινήσει, θα ξεκινήσει, αν το επιτρέψουμε εμείς με τις ατομικές και συλλογικές μας επιλογές στην εποχή που έρχεται, όσο και αν αυτό φαίνεται παράδοξο και άκαιρο σε μια τέτοια εποχή καθολικής σύγκρουσης.

Ο λόγος γι' αυτό είναι ότι αφ' ενός μεν οι επιλογές μας δεν θα γίνουν στο κενό, γιατί υπάρχουν οι δυνατότητες να ολοκληρώσουμε τις επιτεύξεις μας θεσμικά και συνειδησιακά, να συναρθρώσουμε το θεσμικό και το συνειδησιακό και να τα καταστήσουμε πολύ πιο συμβατά και συμβιωτικά μεταξύ τους, αντί αυτά να λειτουργούν σαν αντίρροπα στοιχεία, και αφ' ετέρου θα αποκαλυφθεί η ανάγκη αυτής της συνάρθρωσης λόγω των προβλημάτων που έχουν προκύψει και θα προκύψουν. Το μεν θεσμικό είναι χρήσιμο για να αναιρεί την ιδιοτέλεια, την αδράνεια και την παθητικότητα και, από το άλλο μέρος, το συνειδησιακό για να αναιρεί τον μηχανικισμό των θεσμών και την οικειοποίηση των θεσμών από τους παράγοντες ισχύος. Πρέπει να έρθει μια εποχή όπου θα έχουν μια θετική συνέργεια και θα συνηγορούν οι θεσμοί και οι συνειδήσεις.

Αντίστοιχα, μια μελλοντική επίτευξη θα είναι εκείνη που θα

οδηγήσει το διαχρονικό και το μεγάλης χρονικής κλίμακας, το σχεδόν αιώνιο, να συνηγορήσει το παρόν στον ευτυχησιακό χαρακτήρα του και να συναρθρώνει μέσα στο παρόν μια παρουσία η οποία να συνηγορεί για το διαρκές. Το παρόν και το διαρκές μπορούν να συμφιλιωθούν και να οδηγηθούμε σε ένα πιο έλλογο και ασυνείδητο θέατρο, σε μια ποιητική του παρόντος, σε μια ποιητική της διάρκειας πολύ πιο γόνιμη στην ανθρώπινη ζωή. Ο χρόνος είναι ακριβώς ο παράγων που από τη δική μας ανωριμότητα – μια ανωριμότητα την οποία εμείς ως όντα της φύσης και της εξέλιξης δεν επιλέξαμε, αλλά τη βιώνουμε και μπορούμε να την διαχειριστούμε – είναι ρηγματικός για εμάς, είναι εκείνη η διάσταση που μας οδηγεί σε πόλεμο, σε αποξένωση. Αυτό συμβαίνει επειδή υπάρχει ο φόβος του χρόνου, ο χρόνος και ο θάνατος λειτουργούν σαν συγκοινωνούντα δοχεία, σαν συγκοινωνούσες δυναμικές για εμάς, σε αντίθεση με τον χώρο που είναι το πεδίο της οικείωσής μας, μέσα από το οποίο οδηγούμαστε κατά κάποιον τρόπο με μια μητρική φιλική δυναμική σε μια προοπτική να κερδίσουμε χρόνο. Βέβαια, όλο αυτό είναι μια ψευδής προσέγγιση για τη βιωσιμότητα, είναι μια ψευδής σχέση, και μπορούμε να οδηγηθούμε με μια πιο ουσιαστική και γόνιμη ανάδειξη των σχέσεών μας με τον χώρο και τον χρόνο σε κάτι αντίστοιχο με την ευτυχή σχέση που μπορούμε να έχουμε με τη μητρική και την πατρική παρουσία. Ο χρόνος λειτουργεί σαν ένα πεδίο του υπερεγώ που μας απαξιώνει και οι ανταγωνιστές μας, το περιβάλλον, λειτουργούν σαν εστίες χρόνου, σαν ανταγωνιστές για τον χρόνο μας. Αυτό κάπου μπορεί να τερματιστεί και μπορούμε να οδηγηθούμε σε μια ειρηνική κουλτούρα.

Για να το πετύχουμε αυτό, χρειαζόμαστε τη συνηγορία του θετικού μηνύματος της θρησκείας, τη σημειολογία της φιλοσοφίας της επιστήμης και της διαλεκτικής, μαζί με έναν αισθητικό πλουραλισμό, μαζί με μια πολιτική και οικονομική πρακτική που να μας καλύπτει τα ελάσσονα με τρόπο που να μην καλλιεργεί τον φθόνο, να μην καλλιεργεί την υπερβολική ανισότητα, αλλά να μας δίνει την αίσθηση ότι το περιβάλλον δεν είναι ένα πεδίο ανταγωνισμού αλλά ένα πεδίο αμοιβαιότητας. Η ανάδειξη του

περιβάλλοντος ως πεδίου αμοιβαιότητας είναι το ζητούμενο σε όλες τις σχέσει, τόσο στις σχέσεις ανθρώπου με άνθρωπο όσο και στις σχέσεις των οικονομικών δρώντων αλλά και στις σχέσεις προς τη φύση. Αυτό όμως, αν το οδηγήσουμε σε μια ιδεολογική μονομέρεια που χάνει την αίσθηση του μέτρου και της αναλογίας για την πράξη και θέλει να θεωρήσει τους δρώντες μόνον με βάση τη φύση, θα ήταν μια παταγώδης αποτυχία.

Το εγχείρημά μας πρέπει να σχεδιαστεί υπολογίζοντας τη δεδομένη πραγματικότητα, δηλαδή πρέπει να δομείται πάνω στο γεγονός ότι οι φύσεις είναι δεδομένες και ότι και η συγκυρία είναι συγκεκριμένη και δεδομένη, και πάνω σε αυτή να σχεδιάσουμε το καλύτερο δυνατό και να μας δημιουργείται η αίσθηση ότι το καλό είναι συνήγορος της ευτυχίας. Αυτή η αιώνια εποπτεία, η εποπτεία της αιωνιότητας, είναι συνήγορος της στιγμής και η στιγμή είναι συνήγορος της αιωνιότητας. Σε αυτή τη γονιμότητα μπορούμε να ελπίζουμε, για να ξεφύγουμε από αυτή την αλλοτρίωση. Η αλλοτρίωση είναι ο εμπαθέστερος και ο πιο διαρκής εχθρός της ειρήνης.

Είναι, τελικά, φανερό μέσα από αυτή την πολυδιάστατη συστημική προσέγγιση πόσο πρέπει να αλλάξει και η ίδια η πολιτική, πόσο πρέπει να εντείνει τον ποιοτικό και τον συνθετικό χαρακτήρα της, να αποκτήσει μια ποιητική δυναμική που να εμπνεύσει τις ιδιότητες στον κόσμο και όχι να αποτελεί ένα πεδίο διαχειριστικής ή και θεολογικής εξουσίας.

Γιάννης Ζήσης, συγγραφέας

Ημερομηνία δημοσίευσης κειμένου: 31 Μαρτίου 2014

Φωτό: Γιάννης Ζήσης

Μπορείτε εδώ να δείτε τα άρθρα που δημοσιεύουμε σχετικά με το θέμα της Ειρήνης.